

تورک یوردی

ناشری : تورک یوردی
مدیری : آق جورہ اوغلی یوسف

۱۳۳۲ صائی ۵ ۵ مایس ۱۳۳۲ ییل ۵ جلد ۱۰ صائی ۱۰۹

دیدى . کور قیز او قور افندی .. سکا ، سنک ئولمشلر که صباح آقشام تبارک او قوسون .
 دیشمی صیقدم ، دیلمی طوتدم .. یاربى ، سن صبرلر احسان ایت بکا ، دییوردم .
 قالقدیق . آیرلدیق . اوغورلر اولسون .. آرتیق کیدیورز . بز قارا اغاجه طوغرو .. او کویته
 طوغرو . بز آرابه ایچنده ، کولکهده راحت .. او آچقده کونش آلتنده ، یایاق ویالین آیاق ...
 اییلاطلی عقی

ادبیات

عسکر نور کیدری :

۱ ، آلتین تخت

بوروش

عشقی ایچون قوربان اولان عسکرز ..
 آرقداشلر صیقی باصک ! بو طوبراق
 مطلق بزم بر آلتین تخت اولاجق .
 بز بیلمه یز اولوم نهدر ؟ بر برده ،
 مرادیمز یاشاتمقدرد دولتی ..
 قورقو یوقدر بزم کبی عسکرده
 شهید اولان ار یاشاتیر ملتی ..
 آرقداشلر ، صیقی باصک ! بو طوبراق
 مطلق بزم بر آلتین تخت اولاجق .

یوره گمز چارپار الله یولنده ،
 بز بو یولده ، شانلی گزمک ایسترز ؛
 هم بو وطن ، هم پادشاه یولنده
 هر شیئی فدا ایدن عسکرز ..
 آرقداشلر ، صیقی باصک ! بو طوبراق
 مطلق بزم بر آلتین تخت اولاجق ..
 خاقانمز ، سلطانمز ، بابامز !
 سنی جاندن ، هم یوره کدن سوه رز ؛
 بز دینمز ، دولتمز ، اوبامز

طوغانه

اوغوز — امید ..

عزیز خاتم قریم . سالنا

اونک مینی مینی باشینک ایچنده . وقت وقت پارلایان . بر کبرلی کونش واردی . او کونشک تاریخ تکوینی ،
 تمام بر محنتله قید اینک ، ممکن دکلدرد .
 بابایی ، ۱۰ تموز سنه ۱۳۲۴ تاریخندن متدمه عائد سنه نرک محبسلربی ، منفارربی طائمشدی . بوتاریخ ، وطنده
 بریکی دور آچینجه ، ایستانبوله کلدیلر . شیمدی مینی مینی فیضری مکتبه کیدیور . بابا ، تعلیم و تربیه عائد بوتون
 موجودات فکریه سنی ، بوتون املربی ، مراملربی ، او کوچک باشک ایچینده . او یون واکنجه طرزنده حرکتلرله
 تئریر و تنبیه جالیشیور ، وعینی زمانده ، یاوروسینک مکتبدن آلدی بیلیکلریده ، ارفاق اوقاق سورغورلر ، صاف
 و طاعتی بوقلامه لرله اوقشایور ، بو یونوبوردی .
 سنه نر یکدی ... بر کون اولره کو پریده راست کلدیم . بابا - قیز ، یان یانه ، باباک کوزلرند مسعود بر تبسم

پارلاپور ، مینی مینی خاتم قیزک کوزلرنده ، معصوم بر ذکا تبسم ایدیوردی . کورونوبوردی که : بابا ، اولادینه بولداش اولمقدن ، بویوک بر سعادته منشرح ، خاتم قیز ، باباسینه آرقاداشلقدن ، اک طائلی بر سونجه منبسطدی . بونی و سبایی ، هنوز چوجوق ، فقط ، باباسینک اوموزینه بیتیش اولمقدن ، طائلی و سونعلی بر غرور ایله دالغا-لانییوردی دوران باشی ، اییک ، فرم رنکی ، ظریف بر اورتونک ایچینده نه قادار کوزل ، واونی بر حیقت سیاه پرلانطه ایله تنوچ ایدن کوزل ، نه قادار پارلاقدی .
بو سیانک وکوزلرک افشا ایتدیکی ذکاه اوکوزل باشک ایچینه خایلی شیلر طویلامش ، واوراده ذره طویلا-یارق بر نور کتله سی بیریکدیرمش اولمالیدی .
هر تورک فوینده ، بویوک بر کوش ، بویوک ، فقط کبزی ، غیر سرئی بر کوش پارلاپوردی : تورکک و توران کونشی ...

« نیشلرمده اوت ، چونکه علم ایچون مهیم
قالان اوغوز خانی قلم طائیر تمامیه
طاملارمده یاشار شان واحشامیه
اوغوز خان ، ایشته بودر کوهلی ایدن ملهم
وطن نه تورکیادر تورکله ، نه تورکستان
وطن بویوک وموید بر اولکهدر : توران ... »
شعری ، اونک احقاق جانینده بر مقام معلای برستش بولش کبیدی .

بر کون ، اوك ایچینده ، اولان اندیشهلی ، صوکرا تلاشلی ، و صیق بر سونجه اهتزاز ایدن مهیم بر انقلاب اولدی :
حائله نك سجل موجوداتینه ، بر وجود ضعیف داخل اولمشدی . ایشته یاریم ساعتدیری او ، بر ارکک یاوروبده مظهرینک سونجه چیرپنیور ، هرکس بری برینی ، وهیسی یورغون آنه بی تبریک ایدیور ، و اوك خاتم قیزی ، آلرینی چیرپارق ، آنه سینک یوزنی کوزنی اوپه رک ، اوله سونپور ، صیق و مزدا سونجینی ، سینته زم و صافینده اوله حفظ و کتم ایدمه بوردی که نوزادک قونداغی یاتیدن ساعتلرجه آریلامادی .

فقط ... شیمدی بر سنه در ایلی اولدینی مکتبی ، هر هانکی بر سیله ترک ایدمه زدی ، اوی ولوله سروری ایچینده بر قارق مکسینه کتدی . بو هفته نك درسلی ، اونی شیمدی به قادار هیچ حس اتمه مش اولدینی بر اذا ایله ازواج ایدی ، و کونلر ، اصلا پتمه بوردی . هر کتابک ایچینده ، هر صحیفه نك آراسینده ، هر برده ، هر حالده ، یورو قارداشینک نازک و سومور شاق خیالینی کورویور ، بابا بوجاغینک سونج ترغاتی ایشیدیبوردی .
اوخ ... نهایت ، پرشبه کله شدی . وک بابایی ، یاریم ساعتدیری انتظار اوداسینده قیزی بکله بوردی .

بابا - قیز ، کوزلرینک اک درینلکارنده ، اک شاد سعادتلرک نورلی پارلا یارق ، بری برلینه باقیشدیلر ؛ و مسمود بر حرارتله اوپوشدیلر . آرق اوه کیدیورلر .

او ، صوریور ، بابا ، جواب وریور ؛ ایکسی ده بری برلرینک قلیبرنه ، قلیبرینک اک درینلکیرنه حلول ایتش بر حرارت شفقت و صمیمیتله صورو شوپورلر ، قونوشوپورلر ، کولوشوپورلردی .
بردن ، کوزل مکشلی خاتم ، صوصدی . بیاینمز ناصیل آنی و سریع برحسک ، بر حادثه فکریه نك مداخله سیله مکشلی خاتمک سیاسی قیاردی ، کوزلری دوشوندی ، بر آن تردد کچیردی . بابایی دیکله یورکیدی ، فقط ایشیتدیکینک و آکلادینیک فرقینده دکادی . شو آنده بابایی : قیزم سوله دیکمی آکلادکی ؟ دیسه ، او ، اوت آکلادم ، هپنی دیکله یورم ؟ دیسه به جگندی . چونکه باشینک ایچی اوله مشغول ، مزدم ، قاریشیق ، وصیقیلغان برقرار-سزاقله مشغولدی که باباسینک ، مینی مینی قارداشینه دار ویردیکی بر هفته لی تفصیلاتک ، برکله سینی بیله ، صانکه ایشیتمه مشدی .

اونک دماغی بر نقطه ده ایدی . کندی درویندن یالکز اونی ایشیدیبور ، یالکز اونک جوابینی ایسته بوردی :
عجبا نك بابایی ، کوچوجوک قارداشینک آدینی قویشمیدی ؟ و عجب نه قویشمیدی ؟

بۇنى سورىمىق ئىستەيور ، فەقەت سورامايوردى . سۇال ئىچۇن ، دوداغىنىڭ ھەرقىيىرەيىشى ، بىر تەردە ، بىر جىسارتىنىڭ ئىستەيور ، باباسىلە ئۇ قانداق تەكلىپىز ، باباسىنىڭ ئۇ قانداق كۆزىنىڭ ئولدىنى ، ھەيلىتىكى ئونىڭ دىزلىرىنىڭ دېيىندە كۆلەرنىڭ ، شاقلايلاق سىرستىچە سۈيىلەمكە شىمىدى يە قانداق ھېچ بىر دىنە مەتەد قانداق ھالە ، شىمىدى ، بىك بابا ، قانداشەك ئادىنى قويدىكىزىمى ؟ دېيە سورامايوردى .
 ئونىڭ بۇ تەردىن ، دورغونلارنىڭ ، چوق شەقتىلى چوق ھەسەس بابا ، قىزىنىڭ مۇتلەق رىشى دوشوندىكىنى ، كەندىسىدىن رىشى سورىمىق ئىستەيدىكىنى ئاڭلادى ، سورىدى :

— نە دوشونىيورسەك قىزىم ؟

— رىشى دوشونىيورم بىك بابا .. سىزى دېگەيورم .

— خاير ، رىشى دوشونىيورسەك ، ساقلاما . ھەم بىك رىشى سۈيىلەمەك ئىستەيورسەك غايە ؟ سۈيىلە باقىم ، رىشى

ئىستەيورسەك ؟

— خاير بىك باباچىم ، رىشى سورامىقىم اما ...

— سور قوزۇچىم ، سور باقىم ، سىنى دېگەيورم .

شىمىدى ، كەندى ئالدى ، ئاۋچىنىڭ ئىچىنىدە پۇتۇن بابا ئالدىنىڭ ئورنىنى ، ئورۇنلايدىغان سارغىلاق ، ئورۇن كەندى ئالدىنىڭ تەمىنىدە چىققان دورۇ ، سىجاق ، مەيدى بىر بۇسە ئالە ، سانىكە ئولدى ، ئولدى ، ئولدى ، سۈيىلەدى :
 — بىك باباچىم ، قانداشەك ئادىنى قويدىكىزىمى ؟ دېيە سورامىقىم .

— خاير قوزۇچىم ، داھا قويمىدىم ؟ باقىم ، دوشونىيورم .

بۇ جۈۋابە سۈيىنەرنىڭ قىزاراراق جۈۋاب بىردى :

— ئولە ئىسە بىك بابا ، مەسەدە ئىدىمىسەك ، قانداشەك ئادىنى بىر قويمىم ؟

— ئالتە قىزىم . ھايدى باقىم ، قانداشەك كۆزۈل بىرەم بول ...

اۋچ ... شىمىدى ، نە قانداق داھا چوق مەسەدە ئولدى . قانداشەك ئولە بىرەم بولمىق ئىستەيوردى كە ئۇ ئاسەك ئاقەدەسى ، كەندى ئامال قىلىپەسىنىڭ نەزەرى ئولسۇن ؟ ئولسۇم ياد ئايدىلىنىچە ، ئولە ئورۇنلايدىغان ، شائىرى ، شائىرى ، مەككۇرەسى ، تەجلى ئىتتىن .

..

بۇ ھەفتەنىڭ دەرس سەائەتلىرىدە ، ھەتتا سەائەتلىك بۇنۇن ، جىزۋلە ئايرىلمىسى ئايرىلمايچۇق قانداق كۈچۈك ئانلىرىنى بىلە ، بۇ ، ئاسەم ئارامىق مەشغۇلات داغەمى ، ئىتىلا ئىتتىن ئولدى . بۇنىڭ مەنە ئولمىق ئالەمە دىگەندى ؟
 ئونىڭ كۈچۈك باشى ، ئىستەيەرنىڭ ، ئىستەيەرنىڭ ، خەننى ۋەتەن بىر قۇتۇق مەككۇمى ، ئاندا كەندى ئامال رۇجىيەسىنىڭ ئاقەدەسى ئولمايچۇق ئاسەم ئايرىوردى .

ئۇ ئاسەم ، شىمىدى يە قانداق ئاشىدىلەمەش ، دوشونۇلمەش ، بولۇنماش ، رىشى ئولمايدى . بىر ئان بولۇر كەي ئولدى . فەقەت ئونى ، باشىنىڭ ئىچىنىدە سىرەم ، مەئادى ، ۋەتەن ، بولۇنماش قوشان ۋەتەننىڭ كەلەرنىڭ ئاراسىدىن پۇتۇپ چىقارمايوردى كە ...

خاير ئولمايور ، ئولمايور ... ئولە بىرەم ، ئولە بىر مەنەك ھەملى بىر كە ، بىر ئادەم ئىستەيوردى كە تەلپىنىدە ، مەشغۇلات ، ھەملى ، ۋەتەن ئاستىقەلى ئالە ، مەشغۇلات ئورۇنلايدىغان ، ھەملى ، ۋەتەن ئاستىقەلى ئالە .
 اۋچ ... ئۇ ، بۇ سۈككىلى ، بىك سۈككىلى ۋەتەن ئىچۇن نەزەر ، يارىنى نەزەر ئىستەيوردى ، نەزەر ئامىد ئىستەيوردى .
 ئامامىدىم ، دېدى ، ئونلىرى ئىككى كەلەنك ئىچىنە سىغىدىرمايەم ! ئۇ ئىككى كە ، قانداشەك ئاسەم ئولە ...
 بىر ئاندا ، كۆزلىرى پارلايلاق ، دورىدى ، تەكرار دوشوندى : كۆزلىرىنىڭ ئىچىنىدە « ئامىد » كۆزلىرى ئاننى ئالمايدى . ئوت ، « ئامىد » بىك ئىككى ئالدى . ئامىد .. ئامىد .. ئاستىقەلى ئونىڭ جوشا جوشا ۋەتەننى ، مەشغۇلات ۋەتەننى ، بۇ مەشغۇلات سىز كەلەنك ئىچىنىدە ، بىر كۆزۈل پارلاقلىقە ھەملى ئىستەيوردى . فەقەت ، ئالەم بىرەم ئىستەيوردى كە ...
 ... يارىنى بىك باباسى كەلەك ، ئونى مەككۇم ئالمايدى ، ئۇ ، ئىستەيەرنىڭ ، قانداشەك ئادىنى بولما .

مەشغۇلات . قورۇ بىر ئامىد ئالە ، بىك باباسىنىڭ قارشىلىقىنى نەسىل چىقارمىدى ؟

ئۇ كىچىك ياتىدىنى ۋەتەن ، باشى چوق يورغۇندى ، ۋەتەن ئۇ قانداق ئىستەيور ، سەائەتچە ئولمايدى .

بو مینی مینی باشک ، اوغورده کی فعالیت . دهاا ثمرلی ظهور ایتدی : صباحین اویاندیغی وقت ، رؤیاسینک
 قهرمانی ، دوداغینده ترم ایدیوردی .
 — اوغوز ... اوغوز ! .. یچون اولماسین ؟ اوغوز - امید ! ..
 — اوح .. نه قادار کوزل ... وایم ، دهاا کوزل ، دهاا توران بر اسم بولقی ، قابل دکادر . دیور ،
 وعلاوه ایدیوردی :
 — بزم سوکیلی قارداشم ، اوغوز تورانینک شان وسطوت استقبالنه ، معلا بر امید اولسون ! ..
 و آرتق ، بلکه شیمدی آشاغیده انتظار اوداسینده بکله یین بک باباسینک حضورینه ، سوبینه رک ، بختی یار
 اولارق ، چیقہ یله جکدی .

۱۳ نیسان ۱۳۴۲

علی فخری

تعلیم و تربیه

(یکی مکتب لر)

المانیالی (هرمان لیسچ) ک مکتبئی ایضاح ایدرکن ، یکی مکتبلرک انا خطلرینی چیزمشدک . شمدی ده
 بالعموم یکی مکتبلرک مشترک نقطه لینی آله رق بر قروکی یایلم :
 یکی مکتب ، چوجقاری ، هوا وکونشدن بول بول استفاده ایتدیرمک و صنعی اولان مکتب حیاتی
 حقیقی حیاته دهاا زیاده یاقلاشدیرمق مقصدیله تأسیس اولمشدر .
 یکی مکتب ، کنجدر ایچین ماده اولدینی قدر معناده تهلکلی اوله بیان شهرلردن اوزاق ، توزسر
 و آسوده برچفتلکده ، صحفی و یاشامق مسرتی تهرایتدیرمک هوا ، ضیا ، چمن ، اورمان و چیچک ... لر
 آرمسنددر . فخر حیاته اک مهم اولان شی ، نفسنه صاحب اولمق اوکرتمک ، اونق قوت ، عزم ،
 یکی بیلکیلرله زنکین قیلمق و یاشامق صنعتی اوکرتمکدر . بونلر ایچین اک او یغون یر ، سینۀ طبیعتدر .
 یکی مکتبده ، درس لر حافظه یه یوکلهدیلز : هنوز آکلایه میه جنی برشی ، چوجغک قفاسنه زورله
 ادخاله چالیشیلز . اوکره دیله جک شیده چوجغک علاقه و منفعتنه (انتهره) استناد اولنور . هنوز باش
 مامش ایسه اولا بو علاقه دارلغک اویاندیرلمسنه چالیشیلر ، زمین حاضر لانیلر .
 اخلاق خصوصنده چوجغه : « شویله یاپه جقسک ! » دبه ، وقتندن اول اولمسی طولایسیله
 چوجغک روحنه تأثیر ایدهمیه جک اخطار و تکلیفلرده بولنولز . چوجغک ، تجارب حیاتدن صوکر
 بالذات انتظام و اییلکی حس و بو حسلرک اییلکه توافق ایله بر حرکت ایله چوجغک درونندن
 انکشاف و تهر ایتمی بکله نیلیر .
 یکی مکتبده حیات ، ساده و صحفی در : هوا وکونشدن ممکن اولدینی قدر چوق استفاده ایدیلیر ؛
 هوا مساعد اولدقجه درس لر ویمکدر صحرا ده در . اقشام قرائتی ، ییلدیزی سما آلتنده در . البسه ،
 خفیف و قوللانیلی (براتیق) در : یموشاق ایچ چاشیری ، اسبور چاکتی و قیصه بانطالون . تقدی
 ساده در : چوق سودلی شیلر ، یمورطه ، سبزه ، اونلی شیلر ، میوه ، آرات و بهارات . چوجقارک آز
 فقط صیق صیق یملری موافق اولمغله کونده بش کره یمک .